

Η ομιλία-μάθημα ζωής του Steve Jobs στους αποφοίτους του Stanford (2005).

Είναι μεγάλη μου τιμή να βρίσκομαι μαζί σας στην τελετή αποφοίτησής σας από ένα από τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Δεν πήρα ποτέ πανεπιστημιακό πτυχίο. Για να πούμε την αλήθεια, τούτη δω η μέρα είναι ότι κοντινότερο σε αποφοίτηση έχω ζήσει. Έτσι είναι, αλλά δεν υπάρχει πρόβλημα. Θέλω να μοιραστώ μαζί σας τρεις ιστορίες.

Η πρώτη ιστορία μιλάει για διαδρομές

Εγκατέλειπα το κολέγιο του Ριντ στο πρώτο μου εξάμηνο, αλλά τριγυρούσα στους χώρους του άλλο ενάμισι χρόνο, πριν τα παρατήσω για τα καλά.

Λοιπόν, γιατί τα παράτησα;

Όλα ξεκίνησαν πριν καν γεννηθώ...

Η πραγματική μου μητέρα ήταν μια νεαρή, ανύπαντρη απόφοιτος κολεγίου, που αποφάσισε να με δώσει για υιοθεσία.

Η μεγαλύτερη επιθυμία της ήταν να με υιοθετήσει ένα ζευγάρι πανεπιστημιακής μόρφωσης και κανόνισε τα πάντα ώστε μόλις γεννηθώ να με υιοθετήσει ένας δικηγόρος και η σύζυγός του.

Το πρόβλημα ήταν πως μόλις ξεπρόβαλα, εκείνοι αποφάσισαν πως προτιμούσαν ένα κορίτσι. Έτσι οι γονείς μου, που ήταν καταγεγραμμένοι σε ένα είδος «λίστας αναμονής» δέχτηκαν ένα τηλεφώνημα μες στο βράδυ, που τους ανακοίνωσε: «ξαφνικά βρέθηκε ένα αγοράκι• το θέλετε;»

«Φυσικά», απάντησαν.

Αλλά η βιολογική μου μητέρα ανακάλυψε πως η θετή μου μητέρα μου δεν είχε πάει ποτέ στο κολέγιο κι ο θετός μου πατέρας μου δεν είχε καν αποφοιτήσει από το λύκειο.

Κι αρνήθηκε να υπογράψει τα χαρτιά της υιοθεσίας.

Υποχώρησε μόνο μετά από κάμποσους μήνες, όταν οι γονείς μου της υποσχέθηκαν πως κάποια μέρα θα πήγαινα στο κολέγιο.

Δεκαεπτά χρόνια αργότερα, έτσι κι έγινε.

Αλλά επέλεξα αφελώς ένα κολέγιο πανάκριβο, σχεδόν σαν το Στάνφορντ, πράγμα που σήμαινε πως σχεδόν όλες οι οικονομίες των σκληρά εργαζόμενων γονιών μου θα πήγαιναν στα δίδακτρα.

Μέσα σε έξι μήνες δεν έβλεπα καμιά χρησιμότητα σ, αυτό.

Δεν είχα ιδέα τι ήθελα να κάνω στη ζωή μου και το κολέγιο δεν μου έδινε κανένα μπουσούλα για να το βρω.

Επιπλέον, ξόδευα τις οικονομίες μιας ζωής των γονιών μου.

Αποφάσισα λοιπόν να τα παρατήσω, ελπίζοντας πως όλα θα πήγαιναν κατ' ευχήν.

Εκείνη την εποχή ήμουν στ' αλήθεια φοβισμένος, αλλά τώρα ξέρω πως αυτή ήταν μια από τις καλύτερες αποφάσεις που πήρα ποτέ μου.

Από τη στιγμή που εγκατέλειπα τις σπουδές μου έπαψα να γράφομαι σε ένα σωρό προαπαιτούμενα μαθήματα που δεν με ενδιέφεραν και παρακολουθούσα ως ελεύθερος ακροατής μόνο εκείνα που μου άρεσαν.

Δεν ήταν βέβαια όλα τόσο υπέροχα: δεν δικαιούμουν δωμάτιο στην εστία κι έτσι κοιμόμουν «στρωματσάδα» σε δωμάτια φίλων μου• για να φάω μάζευα άδεια μπουκάλια κόκα κόλα για 5 σεντς το ένα και για να έχω τουλάχιστο ένα αξιοπρεπές γεύμα τη βδομάδα χρειαζόταν να περπατάω κάθε Κυριακή βράδυ 7 χιλιόμετρα, μέχρι το ναό των «χάρε κρίσνα».

Αλλά περνούσα καλά.

Κι ένα σωρό από όσα γνώρισα ακολουθώντας τη διαίσθησή μου και προσπαθώντας να ικανοποιήσω την περιέργειά μου, αποδείχτηκαν ανεκτίμητα στο μέλλον.

Επιτρέψτε μου να σας δώσω ένα παράδειγμα:

Εκείνη την εποχή το «Ριντ» είχε ίσως ένα από τα καλύτερα μαθήματα καλλιγραφίας στη χώρα.

Παντού στο κάμπους έβλεπες θαυμάσια καλλιγραφα πόστερ, πινακίδες και σχέδια. Καθώς είχα εγκαταλείψει τις σπουδές μου και δεν ήμουν υποχρεωμένος να παρακολουθήσω κάποιο μάθημα, αποφάσισαν να πάω να παρακολουθήσω καλλιγραφία, για να δω πώς κατάφεραν αυτά τα θαύματα.

Έμαθα έτσι για τις γραμματοσειρές «σέριφ» και «σανς σέριφ», για τις αποστάσεις μεταξύ γραμμάτων -ανάλογα με τα γράμματα- ό,τι κάνει υπέροχη την τυπογραφία.

Ήταν ένα θαυμάσιο μάθημα, γεμάτο ιστορία, καλλιτεχνία και καλαισθησία, που πραγματικά με συνεπήρε.

Ούτε μου περνούσε από το μυαλό πως όλα τούτα θα μου χρησίμευαν κάποια μέρα στη ζωή μου.

Δέκα χρόνια αργότερα όμως, όταν σχεδιάζαμε τον πρώτο υπολογιστή «Μάκιντος» ξαναθυμήθηκα εκείνο το μάθημα.

Και χρησιμοποιήσαμε στο Μακ όλα όσα είχα μάθει.

Εκείνος ήταν ο πρώτος υπολογιστής που διέθετε καλλιγραφία.

Αν δεν είχα παρακολουθήσει εκείνο το συγκεκριμένο μάθημα, οι Μάκιντος δεν θα είχαν ποτέ πολλές γραμματοσειρές ή μεγέθη γραμμάτων.

Κι αφού το μόνο που έκαναν τα Windows ήταν να αντιγράψουν τα Μακ, μάλλον αυτά δεν θα υπήρχαν σε κανένα υπολογιστή.

Κι αν δεν τα είχα παρατήσει, δεν θα είχα παρακολουθήσει ποτέ μου εκείνο το μάθημα καλλιγραφίας κι οι υπολογιστές δεν θα πρόσφεραν τις δυνατότητες καλλιγραφίας που προσφέρουν σήμερα.

Φυσικά ήταν αδύνατο να τα προβλέψω όλα αυτά όταν ήμουν στο κολλέγιο.

Δέκα χρόνια αργότερα όμως, ήταν όλα πολύ-πολύ ξεκάθαρα.

Θέλω να πω, **ποτέ δεν γίνεται να προβλέψεις την πορεία σου.**

Για να την εκτιμήσεις, θα πρέπει να την κοιτάξεις προς τα πίσω.

Χρειάζεται λοιπόν να εμπιστευτείτε πως όλα τα βήματά σας, πως με κάποιο τρόπο σας οδηγούν στο μέλλον σας.

Πρέπει να εμπιστευθείτε κάτι -ή κάποιον: το ένστικτό σας, τη μοίρα, το κάρμα, τη ζωή, δεν έχει σημασία.

Αυτή η άποψη ποτέ δεν με απογοήτευσε και καθόρισε τη ζωή μου.

Η δεύτερη ιστορία μου μιλάει για αγάπη και απώλειες

Ήμουν τυχερός: βρήκα τι μου άρεσε νωρίς στη ζωή μου.

Ο Wozniak κι εγώ ξεκινήσαμε την APPLE στο γκαράζ των γονιών μου, όταν ήμουν είκοσι χρονών.

Δουλέψαμε σκληρά και δέκα χρόνια αργότερα η APPLE δεν ήταν πια οι δυο μας κι ένα γκαράζ, αλλά μια εταιρία αξίας άνω των 2 δις δολαρίων, με πάνω από 4,000 εργαζόμενους.

Ένα χρόνο νωρίτερα, με το που έκλεινα τα 30, είχαμε ρίξει στην αγορά την πιο ωραία μας δημιουργία -τον «Μάκιντος».

Και μετά απολύθηκα.

Πώς μπορεί κάποιος να απολυθεί από μια εταιρία που ίδρυσε;

Να, καθώς μεγάλωνε η APPLE σκέφτηκα να προσλάβω κάποιον ταλαντούχο μανάτζερ για να διοικούμε μαζί την εταιρία και πράγματι, για κανένα χρόνο όλα πήγαιναν πρίμα.

Μετά όμως, οι απόψεις μας για το μέλλον άρχισαν να διαφοροποιούνται και στο τέλος τσακωθήκαμε.

Όταν έγινε αυτό, το διοικητικό συμβούλιο πήγε με το μέρος του.

Έτσι λοιπόν, στα 30 μου, βρέθηκα έξω από την εταιρία, και μάλιστα με πολύ δημόσιο τρόπο.

Ο σκοπός ολόκληρης σχεδόν της ενήλικης ζωής μου είχε πια χαθεί, κι αυτό ήταν τόσο επώδυνο.

Για αρκετούς μήνες δεν είχα ιδέα τι να κάνω.

Αισθανόμουν πως είχα απογοητεύσει τους συνεργάτες μου, πως η σκυτάλη μου είχε γλιστρήσει από τα χέρια, μόλις μου την παρέδωσαν.

Συναντήθηκα με τον David Packard και τον Bob Noyce προσπαθώντας να απολογηθώ για το πώς τα χα καταστρέφει όλα με τέτοιο τρόπο.

Ήμουν μια πασιγνωστη αποτυχία και μου πέρασε από το μυαλό να εγκαταλείψω την κοιλάδα. Σιγά σιγά όμως, μια αίσθηση γεννήθηκε μέσα μου: εξακολουθούσα να αγαπάω τη δουλειά μου.

Ότι κι αν είχε συμβεί στην APPLE αυτό δεν είχε πειραχτεί, ούτε κατ' ελάχιστο.

Με είχαν απορρίψει, ήμουν όμως ακόμα ερωτευμένος.
Έτσι αποφάσισα να ξαναρχίσω από την αρχή.
Τότε δεν το καταλάβαινα, αλλά η απόλυσή μου από την APPLE ήταν ότι καλύτερο θα μπορούσε να μου είχε συμβεί.
Η βαρύτητα της επιτυχίας αντικαταστάθηκε από την ελαφρότητα να είμαι ξανά αρχάριος, αβέβαιος για τα πάντα.
Απελευθερώθηκα και μπήκα σε μια από τις πιο δημιουργικές περιόδους της ζωής μου.
Την επόμενη πενταετία ξεκίνησα μια εταιρία που τη έλεγαν NEXT, μια άλλη που τη έλεγαν PIXAR κι ερωτεύτηκα μια υπέροχη γυναίκα που έγινε σύζυγός μου.

Με την PIXAR -που είναι σήμερα μια από τις πιο πετυχημένες εταιρίες κινηματογραφικής παραγωγής του κόσμου- δημιουργήσαμε την πρώτη ταινία ψηφιακής κίνησης στην ιστορία του κινηματογράφου, το TOY STORY
Τα γεγονότα πήραν απροσδόκητη τροπή όταν η APPLE αγόρασε την NEXT και ξαναβρέθηκα στην APPLE ενώ η τεχνολογία που είχαμε αναπτύξει στη NEXT βρέθηκε στην καρδιά της σημερινής αναγέννησης της APPLE.
Και με τη Laurene δημιουργήσαμε μια θαυμάσια οικογένεια.
Είμαι βέβαιος πως τίποτα από αυτά δεν θα είχε γίνει αν δεν είχα απολυθεί από την APPLE.
Η γεύση του φάρμακου ήταν απείσια, πιστεύω όμως πως το χρειαζόμουν.
Υπάρχουν φορές που η ζωή σε χτυπάει κατακέφαλα.
Μην χάνετε την πίστη σας.

Είμαι πεπεισμένος πως το μόνο που μου έδωσε δύναμη να συνεχίσω ήταν πως αγαπούσα αυτό που έκανα.
Πρέπει να βρεις τι και ποιος σου αρέσει.
Αυτό είναι αλήθεια στη δουλειά και στον έρωτα.
Ένα μεγάλο τμήμα της ζωής σας θα αφιερωθεί στην εργασία σας και ο μόνος τρόπος για να είστε ικανοποιημένοι είναι να θεωρείτε πως κάνετε υπέροχη δουλειά.
Κι ο μόνος τρόπος να κάνετε υπέροχη δουλειά είναι να αγαπάτε ό,τι κάνετε.
Αν δεν το έχετε βρει ακόμα, συνεχίστε να ψάχνετε.
Μην βολεύεστε.
Όπως συμβαίνει και στον αισθηματικό τομέα, όταν έρθει, θα το καταλάβετε.
Κι όπως σε κάθε σπουδαία σχέση, θα γίνεται καλύτερο όσο περνάει ο χρόνος.
Συνεχίστε λοιπόν να ψάχνετε, μέχρι να το βρείτε.
Μην τα παρατάτε.

Η τρίτη ιστορία μου αφορά το θάνατο.

Όταν ήμουν 17, διάβασα κάτι σαν «να ζεις την κάθε μέρα σου σαν να είναι η τελευταία».
Αυτό μου έκανε εντύπωση κι από τότε, για 33 ολόκληρα χρόνια, κάθε πρωί κοιτάζομαι στον καθρέφτη και ρωτάω τον εαυτό μου: «αν αυτή ήταν η τελευταία ημέρα της ζωής σου, θα έκανες αυτό που ετοιμάζεσαι να κάνεις σήμερα;»
Όποτε η απάντηση ήταν «όχι» για πολύ καιρό, ήξερα πως κάτι έπρεπε να αλλάξω.
Το να θυμάμαι πάντα πως σύντομα θα πεθάνω, ήταν η καλύτερη βοήθεια για να παίρνω τις σωστές αποφάσεις στη ζωή μου.
Όλα τα υπόλοιπα -οι εξωτερικές προσδοκίες, η υπερηφάνεια, ο φόβος της γελοιοποίησης ή της αποτυχίας- όλα εξαερώνονται μόλις βρεθούν απέναντι στο θάνατο: το μόνο που απομένει είναι το πραγματικά σημαντικό.
Το να θυμάστε πως θα πεθάνετε είναι ίσως ο καλύτερος τρόπος να αποφύγετε την παγίδα να νομίζετε πως έχετε κάτι να χάσετε.

Είστε ήδη γυμνοί.

Δεν υπάρχει κανένας λόγος να μην ακολουθήσετε ότι σας λέει η καρδιά σας.
Εδώ κι ένα χρόνο, μου διαγνώσανε καρκίνο.
Πέρασα από εξέταση στις 7:30 το πρωί κι ένας όγκος φάνηκε ξεκάθαρος στο πάγκρεας.
Δεν είχα ιδέα τι είναι το πάγκρεας.
Οι γιατροί με ενημέρωσαν πως ήταν μία μη ιάσιμη μορφή καρκίνου και πως δεν θα ζούσα παραπάνω από τρεις με έξι μήνες.
Ο γιατρός μου με συμβούλεψε να πάω σπίτι και «να τακτοποιήσω τις εκκρεμότητές» μου, πράγμα που είναι ένας ευφημισμός των γιατρών για το προετοιμάσου να πεθάνεις.
Σημαίνει: προσπάθησε να πεις σε λίγους μήνες όλα όσα ήθελες να πεις στα παιδιά σου σε δέκα χρόνια.

Σημαίνει πως πρέπει να βεβαιωθείς πως όλα είναι εντάξει για να έχει η οικογένειά σου όσο το δυνατό λιγότερους μπελάδες.

Σημαίνει: κάνε τους αποχαιρετισμούς σου.

Έζησα με αυτή τη διάγνωση όλη τη μέρα.

Αργά το απόγευμα μου έκαναν μια βιοψία, που γίνεται με ένα σωλήνα που περνάει από το λαιμό σου στο στομάχι και στα έντερα κι από εκεί μια βελόνα παίρνει λίγα κύτταρα από το πάγκρεας.

Ήμουν ναρκωμένος, αλλά η γυναίκα μου, που ήταν παρούσα, μου διηγήθηκε αργότερα πως όταν οι γιατροί πήραν τα κύτταρα και τα έβαλαν στο μικροσκόπιο άρχισαν να αλαλάζουν, γιατί όπως αποδείχτηκε είχα μια πολύ σπάνια μορφή καρκίνου του παγκρέατος που ήταν ιάσιμη με εγχείρηση.

Έκανα την εγχείρηση και τώρα είμαι μια χαρά.

Δεν έχω ποτέ φτάσει πιο κοντά στο θάνατο, κι ελπίζω να μην φτάσω ποτέ μου κοντύτερα για μερικές δεκαετίες ακόμα.

Έχοντας όμως βιώσει αυτήν την εμπειρία, μπορώ να σας πω κάτι, με λίγο περισσότερη βεβαιότητα από εκείνους για τους οποίους ο θάνατος είναι μια αφηρημένη μόνο έννοια: κανείς δεν θέλει να πεθάνει.

Ακόμα κι όσοι περιμένουν να πάνε στο παράδεισο, θέλουν να φτάσουν εκεί χωρίς να πεθάνουν.

Κι όμως, ο θάνατος είναι η μόνη κοινή μας μοίρα.

Κανείς δεν του ξέφυγε.

Κι έτσι πρέπει να είναι• ο θάνατος είναι μάλλον η καλύτερη εφεύρεση της ζωής.

Είναι ο παράγοντας που διαιωνίζει τη ζωή.

Ξεκαθαρίζει το παλιό και κάνει χώρο για το καινούργιο.

Το νέο τώρα είστε εσείς, αλλά κάποια μέρα, όχι πολύ μακριά από σήμερα, θα γίνετε οι γέροι που προορίζονται να φύγουν.

Συγγνώμη για τον τόνο μου, αλλά αυτή είναι η αλήθεια.

Δεν έχετε πολύ χρόνο, μην τον σπαταλήσετε λοιπόν ζώντας τις ζωές κάποιων άλλων.

Μην αιχμαλωτιστείτε από το δόγμα που λέει να ζείτε σύμφωνα με το τι νομίζουν οι άλλοι.

Μην αφήνετε τη γνώμη των άλλων να πνίξει την εσωτερική σας φωνή.

Και -το σημαντικότερο- να έχετε το θάρρος να ακούτε την καρδιά και τη διαίσθησή σας.

Αυτά με κάποιο τρόπο ξέρουν ήδη τι θέλετε στα, αλήθεια να γίνετε.

Όλα τα άλλα είναι δευτερεύοντα.

Όταν ήμουν νέος, υπήρχε μια φανταστική έκδοση που λεγόταν «ο κατάλογος όλης της Γης» που υπήρξε μία από της «Βίβλους» της γενιάς μου.

Την εξέδιδε και της έδωσε ζωή ένας τύπος που τον έλεγαν Stewart Brand και που ζούσε όχι μακριά από εδώ, στο Μένλο Παρκ.

Ήταν τα τέλη της δεκαετίας του '60, πριν τους προσωπικούς υπολογιστές και τα επιτραπέζια εκδοτικά συστήματα, κι όλα έπρεπε να γίνουν με γραφομηχανές, ψαλίδια και μηχανές POLAROID

Ήταν ένα είδος έντυπου google, 35 χρόνια πριν βγει το google στο διαδίκτυο: ήταν ιδεαλιστικό, πλημμυρισμένο από γνώσεις και κόλπα.

Ο Stewart κι οι συνεργάτες του έβγαλαν αρκετά τεύχη του «κατάλογου όλης της Γης» κι όταν φάνηκε πως ξεπερνούσαν, έβγαλαν ένα τελευταίο τεύχος.

Είχαμε φτάσει στα μέσα της δεκαετίας του '70 κι ήμουν στην ηλικία σας.

Στο οπισθόφυλλο του τελευταίου τεύχους υπήρχε μια φωτογραφία ενός αγροτικού δρόμου την αυγή, του είδους που κάποτε θα βρεθείτε να κάνετε οτοστόπ, αν είστε αρκετά περιπετειώδεις.

Από κάτω έγραφε: «μείνετε αχόρταγοι• μείνετε τρελαμένοι».

Ήταν το αποχαιρετιστήριο μήνυμά του: μείνετε αχόρταγοι• μείνετε τρελαμένοι.

Αυτό ευχόμουν πάντα για τον εαυτό μου.

Αυτό εύχομαι και για σας σήμερα.

Μείνετε αχόρταγοι, μείνετε τρελαμένοι.

